

Státní oblastní archiv v Plzni - Státní okresní archiv Rokycany

Živnostenská škola pokračovací Zbiroh

1903 - 1943

Inventář

EL NAD č.: 291

AP.: 236

Olga Čiháková, PhDr. Hana Hrachová, Ph.D.

Rokycany 2009

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního souboru	3
II. Vývoj a dějiny archivního souboru	5
III. Archivní charakteristika archivního souboru	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru	7
V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování inventáře	8

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použité literatury a pramenů	9
---	---

Inventární seznam	10
--------------------------	----

Tiráž	14
--------------	----

I. Vývoj původce archivního souboru

Původcem fondu je Živnostenská škola pokračovací ve Zbiroze (původně Zbirohu) fungující patrně v letech 1903 - 1943.

Počátky učňovského školství u nás lze datovat již od poloviny 18. století, více méně však byly stále spjaty s cechovním systémem. Vydáním Živnostenského řádu v prosinci 1859 byla ustanovena pravidla pro učební poměr. Ta nabyla platnosti až vydáním ministerského nařízení z roku 1883. Byl vydán základní statut pokračovacích škol průmyslových a obchodních. Pokračovací školy byly podle tohoto nařízení rozděleny na všeobecné, zřizované pro místní průmysl, a zvláštní, neboli odborné, specializované na určitý obor nebo skupinu oborů.

Pokračovací školy byly připojeny ke školám středním, měšťanským a obecným. Byly zpravidla dvoutrídni (dva ročníky) a bývaly spojeny s tzv. přípravnými kurzy. Pro pokračovací školy vydalo ministerstvo školství učební osnovy, pravidla o učitelských silách a jejich dalším vzdělávání a zpravidla o financování těchto učebních zařízení. Správa těchto škol byla přísně centralizovaná za pomoci politických správních úřadů. Dozor nad pokračovacími školami vykonávali vládní komisaři z řad učitelů průmyslových škol – odborný dozor, a pak pětičlenné místní školní výbory – přímý dozor místní.

Od roku 1884 byli pověřeni vládním dozorem inspektoři podle vytvořených obvodů, alespoň jednou ročně museli navštívit každou pokračovací školu ve svém obvodu. Vyučování v průmyslových školách pokračovacích probíhalo sedm měsíců v roce, průměrně po 6ti hodinách týdně. Učni byli vyučováni základům kreslení od ruky, měřičství a základům geometrického rýsování, v živnostenských počtech a účetnictví.

V roce 1885 byly připojeny do soustavy odborného školství všeobecné školy řemeslnické. Tyto školy měly být přípravou k odbornému vzdělání pro řemeslnickou mládež. Do těchto škol byli přijímáni chlapci, kteří ukončili 12. rok věku a absolvovali 6. ročník obecné školy alespoň s dostatečným prospěchem.

Učňovské zařízení vydržovali většinou místní činitelé, stát přispíval jen na zřízení třetí třídy. Ta sloužila k dokonalejší odborné přípravě a byla nepovinná. V řemeslnických školách se vedle teoretických předmětů vyučovalo i ručním pracím a základům práce. Při těchto školách byly zřizovány živnostenské školy pokračovací pro učně a veřejné kreslírny pro řemeslníky.

Zásadním zlomem v rozvoji odborného školství byla první světová válka. Nejvíce jí byly postiženy živnostenské školy pokračovací. Většina těchto škol byla zrušena a na zbytku škol se vyučovalo nepravidelně. Ke konce války došlo v odvodech i na žáky pokračovacích škol. Tím došlo k úplnému rozkladu pokračovacího školství. Po válce došlo k úplné přeměně struktury celého hospodářství nově vzniklé republiky. Došlo k přetrhání hospodářských styků s cizinou a úbytku odbytišť v zahraničí.

K nárůstu počtu živnostenských škol pokračovacích došlo až ve třicátých letech 20. století. Přelomem učňovského školství bylo vydání živnostenského zákona v roce 1924, který stanovil normy v oblasti výchovy a vzdělávání učňů. Živnostenské školy pokračovací byly rozděleny podle zaměření na školy všeobecné a odborné a z hlediska správního a hospodářského zajištění na školy samostatné a přiřazené.

V roce 1928 byla při ministerstvu školství utvořena Komise pro úpravu učebních osnov živnostenských pokračovacích škol. Dva roky nato byla komise reorganizována a nahrazena Komisí pro diakritickou reformu živnostenských pokračovacích (učňovských) škol. Tato komise vydala nové rámcové osnovy. Osnovy byly rozděleny podle zaměření živností do šest skupin pro živnosti kovožpracující, stavební a dřevodělné, umělecké, oděvní, potravinářské a obchodní.

Na počátku nacistické okupace došlo ke změně názvu živnostenské školy pokračovací na učňovskou školu. Vzhledem k neustálému zdůrazňování odborného zaměření učňovských škol, ztrácely všeobecné učňovské školy na významu a ve druhé polovině roku 1943 byly vládním nařízením č. 200 Sb. o úpravě výcviku k povolání hromadně zrušeny. Počátky průmyslového školství na Rokycansku je možno klást do roku 1883, kdy byla otevřena Průmyslová škola pokračovací v Rokycanech. O osm let později byla otevřena obdobná škola v Radnicích. V roce 1895 pak následovalo otevření Průmyslové školy pokračovací v Podmoklech.

Vznik zbirožské průmyslové školy je patrně možné datovat do školního roku 1903/1904. V té době fungovala pod názvem Průmyslová škola pokračovací a vedl ji František Sekyrka. Škola pravděpodobně po celou dobu své existence fungovala při Měšťanské škole ve Zbiroze.

Škola se od počátku těšila zájmu žáků, proto v některých letech musel být ročník rozdělen do dvou tříd. Koncem dvacátých a ve třicátých letech byl otevřen dokonce třetí nepovinný ročník.

Již ve školním roce 1912/1913 škola fungovala pod názvem Živnostenská škola pokračovací ve Zbiroze (Zbirohu). Ve školním roce 1919/1920 vystřídal dosavadního správce Františka Sekyrku Jan März. Ve školním roce 1925/1926 se ve vedení školy objevuje Václav Široký, kterého v roce 1932 vystřídal Jaroslav Makuš. Posledním ředitelem školy byl od školního roku 1936/1937 Josef Vachek.

V době okupace škola vystupovala i pod německým názvem Gewerbliche Forstbildungsschule in Sbirow. Na základě již zmíněného vládního nařízení č. 200 z roku 1943 o úpravě výcviku k povolání, byla škola zrušena.

II. Vývoj a dějiny archivního souboru

Vzhledem k tomu, že škola fungovala při Měšťanské škole ve Zbiroze jen jeden či dva dny v týdnu, lze předpokládat, že i její písemnosti byly ukládány v této škole. Jejím vedením byl pověřen správce školy, v případě katalogů učitel. Knihy byly u původce pročíslvány.

Fond byl převzat do archivu 19. 1. 1970 (č. př. 104). Předávací protokol se bohužel nedochoval, nicméně je jasné, že písemnosti byly předány Učňovskou školou v Hrádku.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Inventarizaci fondu prováděla v červenci 2009 praktikantka Olga Čiháková.

Knihy byly zařazeny do skupin knih zápisů ze schůzí a evidenčních a chronologicky pročíslvány. Mezi knihami byly nalezeny celkem čtyři knihy, které nejsou součástí fondu, a to pokladní kniha školního výboru, soupis žáků a výkaz změn, matrika žáků, zápisy ze schůzí školního výboru. Tyto knihy o rozsahu 0,03 bm budou vnitřně přesunuty do nově vzniklého fondu Školní výbor Živnostenské školy pokračovací Zbiroh.

Mezi knihami byla naopak ponechána jedna třídní kniha z let 1939 - 1940 jako ukázka učebních osnov a běžného chodu školy. Do skartu byl určen inventární deník pro úbytky z roku 1940 o rozsahu 0,01 bm (viz protokol o vyřazení duplikátů a jednotlivin nearchivní povahy, čj. SOAP/070-0310/2009 z 3. 89. 2009).

Spisový materiál byl rozdělen na registraturní pomůcky a vlastní spisy.

Struktura fondu je následující:

I. Knihy

I. 1 Knihy zápisů ze schůzí

I. 2 Knihy evidenční

II. Spisový materiál

II. 1 Registraturní pomůcky

II. 2 Spisy

Celkový rozsah fondu je 0,55 bm. Vnitřně přesunuto bylo 0,03 bm, vyřazena byla jednotlivina o rozsahu 0,01 bm. Písemnosti jsou vedeny česky a v době okupace i německy. Všechny archiválie náleží do II. kategorie a to na základě § 20, odst. 2 zákona č. 499/2005 Sb., o archivnictví a spisové službě v platném znění.

Fyzický stav písemností je dobrý.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Výborným pramenem pro poznání chodu školy jsou zápisy z porad učitelského sboru. Katalogy žáků poskytují informace o vzdělávání učňů, případně i jejich životopisná data.

Další údaje je možno dohledat ve fondu Školní výbor Živnostenské školy pokračovací Zbiroh.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a zpracování inventáře

Fond uspořádala, inventární seznam sestavila Olga Čiháková. Úvod zpracovala Hana Hrachová ve Státním okresním archivu v Rokycanech v červenci 2009.

Rokycany, 2. 12. 2009

Olga Čiháková

Hana Hrachová

Seznam použité literatury a pramenů

Seznam použité literatury:

Popis školního okresu Rokycanského, Rokycany 1898

Ottův slovník naučný, svazek XXIV, Praha 1906

Ottův slovník naučný, dodatky, díl VI, svazek II, Praha - Litomyšl 2003

Černohorský Zdeněk, Vývoj učňovského školství v Československu, Praha 1973

Seznam použitých pramenů:

Martínková Petra, Živnostenská škola pokračovací Nepomuk 1887 - 1948. Inventář SOKA
Plzeň - jih se sídlem v Blovicích, 1993, s. 9, ev. č. 116

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
---------	---------------	---------------	--------------

I. Knihy

I. 1 Knihy zápisů ze schůzí

1	Knihka zápisů z porad učitelského sboru (2. 11. 1903 - 16. 2. 1923)	1906 - 1923	K 1
2	Knihka zápisů z porad učitelského sboru (17. 4. 1923 - 30. 6. 1943)	1923 - 1943	K 2
3	Knihka oběžníků a pozvánek na porady	1929 - 1942	K 3

I. 2 Knihy evidenční

4	Katalog I. třídy	1903 - 1905	K 4
5	Katalog II. třídy	1904 - 1905	K 5
6	Katalog I. třídy	1905 - 1907	K 6
7	Katalog II. třídy	1905 - 1907	K 7
8	Katalog I. třídy	1907 - 1910	K 8
9	Katalog II. třídy	1907 - 1910	K 9
10	Katalog I. třídy	1910 - 1912	K 10
11	Katalog II. třídy	1910 - 1911	K 11
12	Katalog I. třídy	1912 - 1916	K 12
13	Katalog II. třídy	1912 - 1916	K 13
14	Katalog I. třídy	1916 - 1918	K 14
15	Katalog II. třídy	1916 - 1918	K 15
16	Katalog I. A	1919 - 1920	K 16
17	Katalog I. B	1919 - 1920	K 17
18	Katalog II. třídy	1919 - 1920	K 18
19	Katalog I. třídy	1920 - 1921	K 19
20	Katalog II. A	1920 - 1921	K 20
21	Katalog II. B	1920 - 1921	K 21
22	Katalog I. třídy	1921 - 1922	K 22

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
23	Katalog II. třídy	1921 - 1922	K 23
24	Katalog I. třídy	1922 - 1923	K 24
25	Katalog II. třídy	1922 - 1923	K 25
26	Katalog I. třídy	1923 - 1924	K 26
27	Katalog II. třídy	1923 - 1924	K 27
28	Katalog I. třídy	1924 - 1925	K 28
29	Katalog II. třídy	1924 - 1925	K 29
30	Katalog I. třídy	1925 - 1926	K 30
31	Katalog II. A	1925 - 1926	K 31
32	Katalog II. B	1925 - 1926	K 32
33	Katalog I. třídy	1926 - 1927	K 33
34	Katalog II. třídy	1926 - 1927	K 34
35	Katalog I. třídy	1927 - 1928	K 35
36	Katalog II. třídy	1927 - 1928	K 36
37	Katalog I. třídy	1928 - 1929	K 37
38	Katalog II. třídy	1928 - 1929	K 38
39	Katalog III. třídy	1928 - 1929	K 39
40	Katalog I. třídy	1929 - 1930	K 40
41	Katalog II. třídy	1929 - 1930	K 41
42	Katalog III. třídy	1929 - 1930	K 42
43	Katalog I. třídy	1930 - 1931	K 43
44	Katalog II. třídy	1930 - 1931	K 44
45	Katalog III. třídy	1930 - 1931	K 45
46	Katalog I. třídy	1931 - 1932	K 46
47	Katalog II. třídy	1931 - 1932	K 47
48	Katalog III. třídy	1931 - 1932	K 48

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
49	Katalog I. třídy	1932 - 1933	K 49
50	Katalog II. třídy	1932 - 1933	K 50
51	Katalog III. třídy	1932 - 1933	K 51
52	Katalog I. třídy	1933 - 1934	K 52
53	Katalog II. třídy	1933 - 1934	K 53
54	Katalog III. třídy	1933 - 1934	K 54
55	Katalog I. třídy	1933 - 1934	K 55
56	Katalog II. třídy	1934 - 1935	K 56
57	Katalog III. třídy	1934 - 1935	K 57
58	Katalog I. třídy	1935 - 1936	K 58
59	Katalog II. třídy	1935 - 1936	K 59
60	Katalog I. třídy	1936 - 1937	K 60
61	Katalog II. třídy	1936 - 1937	K 61
62	Katalog I. A	1937 - 1938	K 62
63	Katalog I. B	1937 - 1938	K 63
64	Katalog II. třídy	1937 - 1938	K 64
65	Katalog I. třídy	1938 - 1939	K 65
66	Katalog II. třídy	1938 - 1939	K 66
67	Katalog I. A	1939 - 1940	K 67
68	Katalog I. B	1939 - 1940	K 68
69	Katalog II. třídy	1939 - 1940	K 69
70	Katalog I. A	1940 - 1941	K 70
71	Katalog I. B	1940 - 1941	K 71
72	Katalog II. A	1940 - 1941	K 72
73	Katalog II. B	1940 - 1941	K 73
74	Katalog I. třídy	1941 - 1942	K 74

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
75	Katalog I. třídy	1941 - 1942	K 75
76	Katalog II. A (česky)	1941 - 1942	K 76
77	Katalog II. A (německy)	1941 - 1942	K 77
78	Katalog II. B (česky)	1941 - 1942	K 78
79	Katalog II. B (německy)	1941 - 1942	K 79
80	Katalog I. třídy	1942 - 1943	K 80
81	Katalog II. třídy	1942 - 1943	K 81
82	Třídní kniha II. třídy	1939 - 1940	K 82
83	Inventář pomůcek (diagramů a obrazů)	[1930] - 1943	K 83

II. Spisový materiál

II. 1 Registraturní pomůcky

84	Podací protokol (19. 9. 1936 - 29. 8. 1943)	1936 - 1943	R 1
----	---	-------------	-----

II. 2 Spisy

85	Výkazy a výroční zprávy školy	1937 - 1941	N 1
86	Korespondence	1940 - 1943	N 1
87	Tištěné osnovy	[1930] - [1939]	N 1
88	Vysvědčení	1913 - 1926	N 1

Tiráž

Název archivní pomůcky: Živnostenská škola pokračovací Zbiroh
Značka archivního souboru: ŽŠP Zbiroh
Časový rozsah: 1903 - 1943
Počet evidenčních jednotek: 85 (úřední knihy 83, podací protokol 1, karton 1)
Počet inventárních jednotek: 88
Rozsah v bm: 0,55
Stav ke dni: 2. 12. 2009
Zpracovatel(é) archivního souboru: Olga Čiháková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky: Hana Hrachová
Počet stran: 14
Počet exemplářů: 5 (v SOkA Rokycany 3)
Schválil: PhDr. Hana Hrachová, Ph.D.
dne 2.12. 2009 - č.j. SOAP/070-0551/2009

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012 – 2013

Název archivní pomůcky:	Živnostenská škola pokračovací Zbiroh
Značka archivního fondu:	ŽŠP Zbiroh
Časový rozsah fondu:	1903-1943
Počet inventárních jednotek:	88
Počet evidenčních jednotek:	86 (83 úředních knih, 1 podací protokol, 1 karton, 1 tisk po roce 1800 – inv. č. 87)
Rozsah fondu v bm:	0,55
Stav ke dni:	3. 7. 2013
Vypracoval/la:	Petr Kolář